

Волковинський О. С.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЖУРНАЛІСТСЬКИЙ ДЕБЮТ ІВАНА ОГІЄНКА В ГАЗЕТІ «ГРОМАДСЬКА ДУМКА»: СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ

Статтю присвячено скрупульозному вивченню першої журналістської публікації Івана Огієнка в українській газеті "Громадська думка" (1906). Застосовано інтенсивний та екстенсивний види аналізу. Визначено, що дебютний матеріал Івана Огієнка став початком моделювання його авторської особистості як видатного інтелектуала і національного діяча.

З'ясовано, що структурним центром в організації текстової єдності стає авторська особистість. Завдяки їй різні складові частини твору отримують систематизоване зведення в інформаційну цілісність. Логіка розгортання тексту ґрунтується на ритмічному і впорядкованому чергуванні об'єктивованих і лірично забарвлених фрагментів. Встановлено, що постать автора консолідує матеріал, забезпечуючи його перехід з нетривкої інформаційної пам'яті у довготривалу. Це робить початковий журналістський матеріал Івана Огієнка актуальним упродовж значного часу.

Доведено, що автор приміряє на себе лірично-гумористичну маску Івана Руцького заради посилення національної ідентичності та наближення до народних мас. Разом з тим, Іван Огієнко продовжує загальні традиції європейської журналістики. Прийом маски широко використовувався такими англійськими публіцистами і журналістами як Даніель Дефо, Джозеф Аддісон, Річард Стіль, Джонатан Свіфт та іншими. Розкрито, що для Івана Огієнка вигаданий антропонім став поліфункціональним засобом. Завдяки використанню прийому маски автор реалізовував комунікативні, ідеологічні та естетичні задачі. Наявність оповідної маски Івана Руцького актуалізувала асоціативне поле журналістського тексту, зближувала позиції автора і читача, посилювала іронічно-ліричну інтонацію.

У статті досліджено основні засоби вираження авторської позиції. Особливу увагу приділено синтетичній жанровій природі (поєднання рис замітки, повідомлення, репортажу), що властива для дебютної публікації Івана Огієнка. Розкрито функціональну роль фокалізації оповіді, втілення індуктивного і дедуктивного принципів структурування тексту, залучення художніх засобів виразності, архітектонічне і смислове значення трикрапки в огієнковому тексті.

У статті розглянуто ранній журналістський досвід Івана Огієнка в контексті його подальшої багатогранної діяльності. Дебютний матеріал Івана Огієнка став органічним продовженням загальноєвропейських традицій і природною частиною у становленні національної журналістики. У статті зроблено акцент на тому, що невелика за обсягом публікація акумулювала у собі індивідуальну майстерність Івана Огієнка, історичні здобутки європейського і національного розвитку, тенденції тогочасної журналістики. Виявлено тісні взаємозв'язки між історичними обставинами, соціально-культурною ситуацією й особистісною еволюцією Івана Огієнка.

Ключові слова: автор, газета, «Громадська думка», засоби виразності, журналістика, еволюція, Іван Огієнко, маска, Іван Руцький, трикрапка.

Постановка проблеми. Автономне чи іманентне вивчення будь-якого явища в історії журналістики призводить до ізоляціонізму і до створення абстракцій, відірваних від життєвих реалій. Без співвіднесення між собою окремих фактів з розвитку соціальних комунікацій неможливо сформувати цілісні уявлення про їх місце в загальній еволюції. Лише за умови прийняття історії журналістики як

системи, виникає можливість встановлення закономірного характеру тих змін, що відбуваються на рівнях індивідуального чи національного розвитку. Початковим імпульсом до сприйняття історії журналістики як системи стають уявлення про кожний окремий твір як про мікросистему, що обов'язково пов'язана на різних рівнях з багатьма іншими явищами в соціальних комунікаціях.

У такому теоретичному аспекті досить показовим є журналістський дебют Івана Огієнка в газеті «Громадська думка». У контексті індивідуального і національного розвитку ретельне і систематизоване вивчення окремого твору здатне підштовхнути до більш масштабних узагальнень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Журналістська діяльність і спадщина Івана Огієнка не часто ставала об'єктом наукових досліджень. Означена тематична спрямованість висвітлюється в декількох працях М. Тимошика [11; 12; 13], окремих статтях В. Ляхощкого [6], Є. Сохацької [10], У. Чубай [14]. Іноді проголошувалися цілком справедливі тези про те, що газетні «публікації І. Огієнка вирізняються з-поміж інших довершеністю та мовою. У них простежується логіка, присутні висновки, приклади з життя» [4, с. 56]. Однак на доказ подібних тверджень не наводилося бодай відповідної цитати. За таких обставин твердження здаються дещо голосливими і такими, що потребують ґрунтовних доказів.

Ретельний розгляд журналістської діяльності Івана Огієнка міститься в дослідженнях М. Тимошика. Саме цей науковець аналізує (хоча й дещо побіжно і без належної деталізації) перші журналістські матеріали за авторством Івана Огієнка [13]. Сумнівно, що такий стан справ може задовільнити сучасне огієнкознавство. Оскільки «шлях І. Огієнка у велику науку, редакторську і видавничу справу починався власне з журналістики» [13], то його дебютні твори мають стати об'єктом дбайливої наукової уваги. Загостримо увагу на ще одному важливому аспекті: у початкових творах будь-якого автора формується система засобів вираження і повстають початки світоглядного спрямування, які обов'язково розвиватимуться в його подальшій творчості.

Постановка завдання. Мета цього дослідження зводиться до визначення головних змістоформальних особливостей дебютної журналістської публікації Івана Огієнка та її загальних рис і якостей, що знайдуть закономірне втілення в подальших працях знаного українського діяча. Також важливо встановити значення журналістського дебюту Івана Огієнка для його інтелектуально-творчої еволюції в контексті загального розвитку європейської та національної журналістики. До того ж, необхідно наголосити на тій ролі, що виконувала газета «Громадська думка» як важливий майданчик для молодих українських інтелігентів оголосити про себе в соціально-громадському дискурсі. На сучасному етапі вивчення журналістської діяльності Івана Огієнка доречно

екстенсивні дослідження доповнити інтенсивними, максимально зосередивши увагу на прем'єрній публікації в широкому соціально-культурологічному контексті.

Виклад основного матеріалу. Редакція «Громадської думки» (1906) у першому номері анонсувала це видання як – «щоденну політичну, економічну і літературну газету» [2]. Наголошувалося на тому, що «"Громадська думка" даватиме щоденний огляд життя політичного, громадського, економічного і літературного на Україні, в Росії й по чужих землях; звістки про всякі світові події, цікаві нашим людям; поезії та оповідання, наукові фельєтони і т. п.» [2]. З такого анонсу можна переконаватися в тому, що газета претендувала на універсальність змісту і жанрових форм та орієнтувалася на досить широкі кола читачів.

За якісним рівнем професійної підготовки авторський колектив «Громадської думки» був строкатим. «До співробітництва запрошено було низку осіб, що визначилися вже на літературному полі. Були тут поети, письменники, наукові сили з різних кінців України. Але, як в редакції, так і серед усіх співробітників, майже не було підготованих журналістичних працівників, а тим більш ще в щоденному органі» [3, с. 161]. Серед тих, хто лише починав опановувати журналістську працю, з'явився й Іван Огієнко. «Від січня 1906 р. "Громадська думка" стала виходити регулярно, і вже в перших випусках з'явилися публікації початкуючого репортера Огієнка, що подавалися спочатку під псевдонімом Іван Рулька. То були переважно невеликі замітки, що друкувалися на четвертій полосі під постійною рубрикою "Дописи. Повідомлення з місць". Звичайно ж, такі повідомлення для газети Огієнко-студент подавав із Брусиліва, куди навідувався до матері на вихідні чи свята. Там, під час зустрічей і розмов із земляками і здобував він матеріал для своїх журналістських замальовок» [13].

Входження Івана Огієнка в тогочасну українську журналістику цілком виправдано можна вважати досить типовим. У 1905 році на теренах російської імперії узаконюється видання україномовної періодики. Молоді люди, які на початку ХХ ст. здобували чи вже здобули освіту і були сповнені українофільських прагнень, відчували гостру потребу в їхній соціальній реалізації. Часто для цього обиралися видання, навколо яких гуртувалися патріотичні кола. «Громадська думка» стала саме таким привабливим центром. У 1906 році Іванові Огієнкові було 24 роки, він навчався в Київському університеті, знайомився

і активно спілкувався з представниками київської інтелігенції. Тому цілком закономірно, що у сімнадцятому номері газети «Громадська думка» від 20 січня 1906 року на четвертій сторінці з'явилася кореспонденція «Містечко Брусилов, (київської губ. радомисльського повіту)» за підписом «Іван Рулька». Це один з огієнкових псевдонімів, що використовував автор на початках журналістської діяльності [7, с. 413].

Вживання вигаданого імені продовжує традиції європейської журналістики доби раннього Просвітництва. У публіцистичній практиці кінця XVII – першої половини XVIII ст. був поширений прийом маски. Своєрідним рекордсменом з використання псевдонімів став англійський письменник і публіцист Даніель Дефо (1660–1731). Він застосовував 198 заміників справжнього імені [16, с. 138]. В одному з найвідоміших памфлетів-містифікацій «Найкоротший шлях розправи з дисидентами» (*The Shortest Way with the Dissenters*, 1702) Д. Дефо ховається за личиною фанатика-реакціонера. Це допомогло автору ввести в оману владу і її прислужників. Їм лише згодом вдалося розгадати замисел Д. Дефо, який прикрив фальшивою маскою власну ідентичність з дисидентами.

Основоположники англійської журналістики Джозеф Аддісон (1672–1719) і Річард Стіль (1672–1729) у виданнях «Базіка» (*The Tatler*, 1709–1711) і «Глядач» (*The Spectator*, 1711–1714) композиційним стрижнем кожного номера зробили матеріал, що подавався під іменем вигаданих персонажів. Автори розробили галерею образів-масок: поміщика, торговця, судді, військового, священика, чепуруна – членів невеликого клубу, які збиралися, щоб говорити на теми в галузі політики, літератури, філософії, театру, світського життя тощо. Від імені кожної з цих масок автори висловлювалися про актуальні проблеми громадського життя, зберігаючи при цьому політичний нейтралітет. Принципово не проголошувалася прихильність до жодної з партій. Автори підкреслено перебували на рівному дистанціюванні від усіх соціальних груп.

Джонатан Свіфт (1667–1745) звернувся до народу Ірландії у славнозвісному творі «Листи сукнороба» (*Drapier's Letters*, 1724). Автор говорив від імені звичайного робітника. «Вибір Свіфтом псевдоніма слугував двом важливим цілям: він надав йому альтернативну особистість, яку він міг використовувати, щоб сховатися від потенційних політичних репресій, і дозволив йому створити ідентичність, тісно пов'язану з простим

народом Ірландії» [15, с. 96]. Друга ціль з часом перетвориться на головне функціональне призначення маски, за якою критиметься автор публіцистичних і журналістських матеріалів. Саме з метою наближення до позиції простого народу й з'явився свого часу підпис «Іван Рулька», який тяжів до ролі маски-персонажа.

На початок XX ст. авторська маска стала поліфункціональним засобом. Завдяки їй реалізувалися комунікативні, ідеологічні, естетичні задачі. Наявність оповідної маски актуалізувала асоціативне поле журналістського тексту, зближувала позиції автора і читача, створювала іронічно-комічну інтонацію. Тому досить показовим є факт того, що Іван Огієнко дебютну публікацію в газеті «Громадська думка» підписав вигаданим антропонімом.

У псевдонімі Іван Огієнко не випадково залишив власне ім'я. Воно вказувало на генетичну близькість автора і обраної маски. Це ім'я не тільки залишалося популярним на українських теренах початку XX ст., але й містило багатий алюзивний історичний зміст. Славетними носіями імені були такі козацькі полководці, кошові і гетьмани: Іван Підкова (1533–1578), Іван Сулима (?–1635), Іван Сірко (1605–1680), Іван Виговський (1608–1664), Іван Богун (1618–1664), Іван Брюховецький (1623–1668), Іван Мазепа (1687–1709) та ін. За часів Коліївщини брусливські козаки були активною частиною у військових діях під проводом повстанського ватажка Івана Бондаренка (1746–1768). Вочевидь, Іван Огієнко цинив спорідненість свого імені з національно-історичною пам'яттю. Тому автор залишив це ім'я для своєї маски. Разом з тим, Іванові Огієнкові хотілося соціального осучаснення обраного псевдоніму. Він зупиняється на дещо іронічному варіанті – Рулька. Але й тут не все так однозначно. Антропонім утворено за історичними аналогіями, коли прізвищами ставали символізовані матеріальні предмети чи якості: Підкова, Сірко. Так само антропонім Рулька містить предметне позначення: назви частини свинячого стегна та народно-вишуканої страви. Отож, Іван Рулька одночасно ставав щирим і зрозумілим співрозмовником для малоосвічених селян і для представників української інтелігенції.

Обумовлений вибір маски, без сумніву, впливає на стильові особливості журналістського матеріалу. Оскільки Іван Огієнко «під прикриттям» Івана Рульки намагався налагодити комунікацію і з простим селянином, і з українським інтелігентом, то в тексті знайшлося місце як для спрощених сло-

весних формул, так і для фраз, ускладнених виразно-зображальними засобами. У подальшому творчому розвитку Івана Огієнка ці тенденції втілювалися в органічному поєднанні національно-історичного змісту і його соціально-сучасного тлумачення.

М. Тимошик не подає однозначного жанрового визначення цієї публікації. «Містечко Брусилов» як й інші початкові матеріали Івана Огієнка, надруковані в «Громадській думці», називаються вченим – «невелика замітка», «замітка», «повідомлення», «журналістська замальовка», «допис-повідомлення», а сам автор номінується «початкуючим репортером» чи «молодим репортером» [13]. Такий діапазон використаної термінології щодо дебютної публікації Івана Огієнка є виправданим. Справді, «Містечко Брусилов» має синтетичну жанрову природу. У творі відчутні риси замітки, повідомлення, репортажу.

На складну жанрову природу дебютного матеріалу Івана Огієнка вказують уже перші рядки: *«Містечко Брусилов, (київської губ. радомисльського повіту). Містечко наше велике, селян у йому багацько тисяч із шість, але доброї долі та доброго життя зовсім нема. Багацько є наболілих „вопросів“ у наших селян, більше, ніж дірок на його обідраній хаті, або латок на його старенькій свиті...»* [9, с. 4]. Займенники «наше», «наших» посвідчують близькість автора до реалій життя містечка, відчуття спорідненості з турботами селян. Вибір ведення оповіді від першої особи множини максимально наближує одне до одного автора, персонажів і читачів. До того ж, ця форма оповіді посилює ліричний пафос. На нього також «працюють» засоби художньої виразності: епітетні структури («доброї долі», «доброго життя», «наболілих „вопросів“», «обідраній хаті», «старенькій свиті»), порівняння («більше, ніж дірок на його обідраній хаті, або латок на його старенькій свиті»). Цілком справедливо М. Тимошик зазначає, що вже в перших рядках дебютної публікації І. Огієнка «"проглядаються" добрі творчі задатки початкуючого журналіста: образність мови, дохідливість викладу, вміння сконцентрувати увагу читача на головному, а також любов і повага до тих, про кого писав» [13]. Додаймо, що активне залучення художніх засобів акцентує авторську присутність у публіцистичному тексті та його непряму оцінку того, про що йдеться.

Ще одна характерна прикмета цього фрагменту – наявність трикрапки. Такий розділовий знак, з одного боку, слугує архітектонічним засобом відмежування однієї текстової частини від

іншої, а другого – стає показником незакінченості чи перерваності висловлювання. У першому функціональному значенні продовжуються традиції давнього письменства, у якому трикрапки відокремлювали текстові відрізки [5]. Друга функціональна роль трикрапки в матеріалі І. Огієнка є характерною для писемного вжитку початку ХХ ст. Однак на сторінках «Громадської думки» цей розділовий знак зустрічається не часто. У публікації І. Огієнка трикрапка позначає уривчастість мовлення під впливом емоційного зворушення і важких роздумів про долі багатьох людей, про особливості тогочасної соціальної системи. Трикрапка отримує надзвичайне експресивне навантаження в українських поетичних текстах упродовж ХХ ст. і до сучасності (за приклад вивчення трикрапки в поетичному тексті можна навести статтю О. Білічак [1]). Звернення І. Огієнком до трикрапки в журналістському матеріалі доречно вважати новаторським. Це дозволило авторові не лише посилювати емоційний пафос тексту, але й активізувати сприйняття читачів. Вони через перерваність мовлення могли долучатися до авторських роздумів, або ж заповнювати проміжки власними міркуваннями, коментарями, переживаннями.

Трикрапка в дебютному журналістському матеріалі І. Огієнка ще й вказує на перехід від однієї теми до іншої, від одного масштабу осмислення проблеми до вищого рівня. Автор продовжує: *«Так, як і скрізь, найважливішою потребою містечкових селян являється – земля»* [9, с. 4]. Через прийом наближення інтересів («так, як і скрізь») значно розширюється читачка аудиторія. Стає зрозумілим, що найважливіша потреба торкається не лише мешканців Брусилова, але й жителів усієї країни.

Відштовхування від принципу дедукції дозволило І. Огієнку перейти від загального («так, як і скрізь») до окремого (Брусилов). Автор знову конкретизує ситуацію, повертаючись до стану справ довкола рідного містечка: *«Багацько є землі навкруги Брусилова, дуже багацько, але більша половина брусиловських селян землі зовсім не має; тільки й є, що огорожня, да й тієї стільки, що навіть нігде поставити хатини»* [9, с. 4]. У цьому фрагменті загострюється звучання соціальної проблематики – нестача або відсутність землі у селян. Та попри суспільну важливість питання, автор не відмовляється від збереження ліричного пафосу («навіть нігде поставити хатини»). Синтез соціальних реалій з їх емоційним сприйняттям максимально зближує позиції репортера і читачів.

Далі І. Огієнко здійснив ще більш детальне просторове масштабування: *«Оця безземельна половина Брусилова, – „Забашта“, як вона у нас прозивається, – уже з дуже давніх часів перебивається з води на хліб де якими ремеслами, а інші ходять у Київ на заробітки. „Забашта“ голота страшенна. Війна підорвала кредит, – а бідна „Забашта“ живе тільки наборг і багацько де кому прийшлося дуже скрутно»* [9, с. 4]. Здавалося б, автор неумисно звузив регіональні межі читацької зацікавленості через те, що захопився дещо надмірною деталізацією. Продовжується втілення принципу дедукції: від *«так, як і скрізь»* до містечка Брусилова, а потім – до його безземельної половини *«Забашти»*. І. Огієнко акцентував увагу на соціальній проблематиці шляхом залучення зображально-виражальних засобів: *«безземельна половина», «з дуже давніх часів», «перебивається з води на хліб», «голота страшенна», «війна підорвала кредит», «бідна „Забашта“», «живе тільки наборг», «багацько де кому прийшлося дуже скрутно»*. Більшість з наведених словесних формул мають відчутну фольклорну генезу. Це свідчить про зорієнтованість І. Огієнка на чітко визначену аудиторію (бідне і малограмотне селянство) і зближення авторських і читацьких позицій. До того ж, обрана маска Івана Рудьки забезпечила м'який ліризм, що пронизує весь текст.

Автор знову і знову отожднює себе з частиною тогочасного суспільства: *«Були у нас і воєнні підряди, де хто і добре заробив коло їх, але більше з багатих»; «Не один раз уже наші безземельні та малоземельні селяне міркували, як би досягти собі кращої долі»* [9, с. 4]. Особовий («наш») і присвійний («наші») займенники у формі множини змінюють оповідний дедуктивний принцип на індуктивний. Автор відштовхувався від окремого задля переходу до узагальнень. Це призводило до того, що не лише селяни ставали своїми для автора, але й автор ставав своїм для читачів. Також ці засоби загалом наближали «Громадську думку» до різних прошарків населення тогочасної країни.

Кульмінаційною частиною публікації є опис економічних засад для вирішення наболілого земельного питання. Автор перейшов на об'єктивний тип оповіді. Зазначається, що селяни *«Порішили просити пана д. Н. Синельникова продати їм частину землі. Синельников не згоджувався і оддавав свою землю одному арендаторові, а той уже частину землі оддає в аренду селянам по дуже дорогій ціні»* [9, с. 4]. Ці фрази можна було використати для детального екскурсу щодо суто економічного стану означеної проблеми. Доречними стали б мір-

кування про відкриття різних видів виробництва і про створення нових робочих місць. Так, як це й було в дійсності. «Про вигідність поєднання виробництва сільськогосподарської продукції з її промисловою переробкою свідчить і господарська діяльність у маєтках північної частини Київської губернії зі здебільшого піщаними ґрунтами. Відтак підприємливі власники земель у Київському повіті – Й. Шембек (Бородянське), П. Кухта (Казаровичі), О. Ких (Наливайківка), Д. Каменський (Маковище), О. Савицький (Мотижин), І. Хижняков (Червона Слобода), О. Мольська (Грузське) та Радомисльському повіті – О. Синельников (Брусилів), О. Шибиневич (Козаки), Ю. Пожидаєва (Потоки), В. Шперлінг (Красятічі), брати Б. і В. Рикки (Русакі), Е. Маєр (Горностайпіль) – у цих умовах найбільш вигідним напрямом господарювання вважали вирощування картоплі та винокуріння. Гуральництво давало найбільший прибуток, становлячи собою порівняно простий і практичний спосіб переробки важкотранспортабельних продуктів, особливо за відсутності зручних шляхів сполучення, у продукцію більш транспортабельну та цінну» [8, с. 118]. Серед підприємливих власників земель згадується брусилівський поміщик О. Синельников. Схоже, той самий, про якого писав Іван Огієнко. У сучасній історичній оцінці діяльність О. Синельникова та інших землевласників виглядає досить позитивно. Вони працювали на економічний розвиток краю, активізували підприємництво, створювали робочі місця для бідних чи безземельних селян.

У спокійній та об'єктивованій манері Іван Огієнко продовжує розповідь. *«Де кілька місяців тому назад селяне знову звернулись до Синельникова, щоб продав їм землі. У останніх числах грудня минулого року пан одповів, що згоджується продати землю и питає, скільки землі хочать, чи з лісом, чи без, і по скільки заплатять за десятину. Селяне зібрались і порішили запитать, по скільки хоче сам пан»* [9, с. 4]. Автор ніби дистанціюється від проблемної ситуації та фіксує деталі перемовин між селянами і паном О. Синельниковим. На цьому етапі стан речей навіть виглядає гармонійним, відбувається діалог між зацікавленими сторонами. Виникають сподівання на позитивний фінал у вирішенні питання. Насторожує лише те, що кожна сторона уникає відвертості і щирості. Пан запитує селян, скільки вони заплатять за десятину. Селяни, у свою чергу, хочуть знати панську ціну. Справа заходить у глухий кут. Та автор використовує прийом *Deus ex machina* (Бог із машини) і сміливо втручається

у повідомлення про перебіг подій: «А поки що, є певна чутка, що пан хоче по 280 карб. за десятину. За таку плату, хоч і за поміччю банка, наші селяне не спроможуться взяти землі, як що пан не збавить ціни» [9, с. 4]. Знову повертається формула «наші селяне», що опосередковано посвідчує авторські симпатії на боці знедолених. Інформація про те, що пан може не збавити ціни лунає своєрідним доріканням не тільки до конкретного Синельникова, а й до панівних верств загалом. Можливо, такий фінал продиктований загальною редакторською позицією: «Врешті, чимало поміркованих чи консервативних людей, заляканих радикалізмом «Громадської думки» в соціальних справах вважали її за орган, скерований головно проти заможної частини українського народу» [3, с. 163]. І дійсно, приховані закиди щодо непроступливості поміщиків могли сприйматися як прояв радикальних проявів в аспекті соціальної справедливості. Цілком ймовірно, що ці проблеми підігрівалися також у контексті загострення національного питання. Пан Синельников у селянській генетичній пам'яті пов'язувався з подіями кінця XVIII ст. Саме тоді у Брусилові почав господарювати генерал Синельников, якому відійшли сотні українських кріпаків і значні земельні масиви. На початку XX ст. спадкоємці генерала сприймалися українським селянством як чужорідний людський ресурс не тільки з точки зору соціальної, але й національної. Таким чином, Іван Огієнко в першій своїй публікації в «Громадській думці» створив передумови до впровадження національної ідеї у тогочасне життя.

Висновки. Детальний аналіз першої публікації Івана Огієнка в «Громадській думці» та скрупульозний розгляд її структурних елементів в історико-культурологічному контексті дово-

дять закономірність формування системи авторських засобів. Вони гармонійно співвідносяться між собою, знаходяться у взаємодії, виконують конструктивні функції. Уже в першому журналістському матеріалі Іван Огієнко апробував такі прийоми: використання псевдоніму як авторської маски, поєднання об'єктивованої та суб'єктивованої оповіді, втілення індуктивного і дедуктивного принципів структурування тексту, доцільне використання зображально-виражальних засобів, синтез елементів різної жанрової природи. Зрозуміло, що в подальшому творчому розвитку Іван Огієнко доповнював систему прийомів новими складниками. Однак саме ті елементи, що знайшли застосування в першій публікації, отримали з часом найповніше функціональне збагачення.

Дебютний матеріал Івана Огієнка став природним продовженням загальноєвропейських традицій, органічною частиною у становленні національної журналістики. Невелика за обсягом публікація акумулювала у собі індивідуальну майстерність Івана Огієнка, історичні здобутки європейського і національного розвитку, тенденції тогочасної журналістики. Автономне вивчення окремих творів може призводити до хибних оцінок. А ось залучення соціально-культурологічного контексту до вивчення окремих явищ корегує уявлення про індивідуальні та загальні особливості розвитку. У перспективі наступних досліджень варто звертати скрупульозну увагу на факти індивідуально-авторського розвитку і загальної еволюції журналістики з обов'язковим встановленням між ними системних зв'язків. Це дозволить визначити закономірний характер змін формальних елементів, їхніх функцій у співвіднесенні з соціально-культурними реаліями певної доби.

Список літератури:

1. Білічак О. І. Стилiстичнi фiгури в поезицi Євгена Плужника. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Одеса, 2017. № 30 (1). С. 7–10.
2. Громадська думка. 1905. 31 грудня. № 1. С. 1.
3. Животко А. Історія української преси. München – Мюнхен : Ukrainisches Technisch-Wirtschaftliches Institut, 1989 – 1990. 334 с.
4. Кобинець А. В. «Громадська думка» / «Рада» (1905–1914 рр.) – перша щоденна українськомовна газета Наддніпрянської України: утвердження національної ідеї : дис... канд. філол. наук : 10.01.08. Київ, 2005. 222 с. URL: <https://surl.luh.gov.ua/yugaml>
5. Кузьмич О. О. Система і функції розділових знаків староукраїнської мови (на матеріалі грамот XIV століття). *Молодий вчений*. 2014. № 8 (1). С. 153–157. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_8%281%29_37
6. Ляхощкий В. І. Огієнко – засновник і редактор щомісячного журналу «Слово істини». *Ідея національної церкви в Україні : Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* Тернопіль, 1997. С. 70–79.
7. Матеріали з історії національної журналістики Східної України початку XX століття / Уклад. Н. М. Сидоренко, О. І. Сидоренко. Київ : Дослід. центр історії укр. преси, 1999. 448 с.

8. Романюк Н. Й. Роль підприємництва в розвитку аграрного сектору економіки Правобережної України (друга половина XIX – початок XX ст.). *Український історичний журнал*. 2013. № 3. С. 113–127. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/UIJ_2013_3_9
9. Рулька Іван. Містечко Брусилов, (київської губ. радомисльського повіту). *Громадська думка*. 1906. 20 січ. № 17. С. 4.
10. Сохацька Є. Вартості українства : [І. Огієнко – редактор і видавець журналу «Рідна мова»]. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2003. № 7. С. 37–39.
11. Тимошик М. Іван Огієнко – журналіст, редактор, видавець. *Українська періодика : історія і сучасність. Доп. та повідомл. II Всеукр. наук.-практ. конференції, 21–22 груд. 1994 р.* Львів; Житомир, 1994. С. 154–160.
12. Тимошик М. Іван Огієнко – співробітник газет «Громадська думка» та «Рада». *Національна періодика початку XX ст. : розвиток і реалізація української національної ідеї*. Київ, 2006. С. 10–11.
13. Тимошик М. С. Іван Огієнко як співробітник газет «Громадська думка» та «Рада». *Наукові записки Інституту журналістики*. Київ, 2007. Т. 26. С. 29–35. URL : <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2210>
14. Чубай У. Роль кам'янець-подільської суспільно-політичної преси 1918–1920 рр. у формуванні національної церкви. *Збірник праць науково-дослідного центру періодики / ЛНБ ім. В. Стефаника*. Львів, 2005. Вип. 13. С. 174–184.
15. Ferguson, Oliver W. *Jonathan Swift and Ireland*. Urbana : University of Illinois Press, 1962. 217 p.
16. Room, Adrian. *Dictionary of Pseudonyms : 13,000 assumed names and their origins*. 5th ed. Jefferson, North Carolina : McFarland & Company, Inc., Publishers Box 611, 2010. 536 p.

Volkovynskyi O. S. JOURNALISTIC DEBUT OF IVAN OHIENKO IN THE NEWSPAPER “PUBLIC OPINION”: SOCIO-CULTURAL CONTEXT

The article is devoted to the scrupulous study of Ivan Ohienko's first journalistic publication in the Ukrainian newspaper “Hromadska Dumka” (1906). Intensive and extensive types of analysis are applied. It is determined that Ivan Ohienko's debut material was the beginning of modeling his author's personality as an outstanding intellectual and national figure.

It is found that the author's personality becomes the structural center in the organization of textual unity. Thanks to it, the various components of the work are systematized into an informational integrity. The logic of the text's unfolding is based on a rhythmic and orderly alternation of objective and lyrically colored fragments. It has been established that the author's personality consolidates the material, ensuring its transition from short-term to long-term information memory. This makes Ivan Ohienko's original journalistic material relevant for a considerable period of time.

It is proved that the author tries on the lyrical and humorous mask of Ivan Rulka in order to strengthen national identity and get closer to the masses. At the same time, Ivan Ohienko continues the general traditions of European journalism. The mask technique was widely used by such English publicists and journalists as Daniel Defoe, Joseph Addison, Richard Steele, Jonathan Swift, and others. The article reveals that for Ivan Ohienko the fictional anthroponym became a multifunctional tool. Through the use of the mask technique, the author realized communicative, ideological and aesthetic tasks. The presence of Ivan Rulka's narrative mask actualized the associative field of the journalistic text, brought the positions of the author and the reader closer together, and enhanced the ironic and lyrical tone.

The article analyzes the main means of expressing the author's position. Particular attention is paid to the synthetic genre nature (a combination of features of a note, a message, a report), which is characteristic of Ivan Ohienko's debut publication. The functional role of narrative focalization, the embodiment of inductive and deductive principles of text structuring, the use of artistic means of expression, the architectonic and semantic meaning of the ellipsis in Ohienko's text are revealed.

The article examines Ivan Ohienko's early journalistic experience in the context of his subsequent multifaceted activities. Ivan Ohienko's debut material became an organic continuation of pan-European traditions and a natural part of the formation of national journalism. The article emphasizes that the small publication accumulated Ivan Ohienko's individual skills, historical achievements of European and national development, and trends in journalism of the time. The article reveals close interconnections between historical circumstances, socio-cultural situation and personal evolution of Ivan Ohienko.

Key words: author, newspaper, «Hromadska Dumka», means of expression, journalism, evolution, Ivan Ohienko, mask, Ivan Rulka, ellipsis.